

Dobrovoľníctvo

Alžbeta Brozmanová Gregorová, Silvia Cochová, Alžbeta Frimmerová, Gabriela Podmaková, Miloš Ondrášik,

Dobrovoľníctvo je sociálny fenomén, ktorý sa vyskytuje vo všetkých oblastiach pôsobenia mimovládnych organizácií. Jedným zo základných znakov mimovládneho neziskového sektora je totiž dobrovoľnícky charakter a tretí sektor nesie často aj označenie dobrovoľnícky. Stupeň zapojenia dobrovoľníkov a dobrovoľníčok v organizáciách pritom môže byť veľmi rôzny. Dobrovoľníctvo môže mať tiež rôznu mieru spontaneity a formálnosti. Dobrovoľníctvo ako slobodne zvolená činnosť vykonávaná bez nároku na finančnú odmenu v prospech ľudí mimo vlastnej domácnosti či rodiny predstavuje akúsi prierezovú tému, ktorej sa vo výskume venuje pozornosť na viacerých miestach. V tejto časti zameriavame pozornosť na dobrovoľníctvo ako osobitý element neziskového sektora a špecifickú pozornosť venujeme organizáciám, ktoré za svoju primárnu oblasť činnosti považujú práve rozvoj dobrovoľníctva.

Úvod

Infraštruktúra dobrovoľníctva označuje súbor opatrení a podmienok potrebných pre plný rozvoj dobrovoľníctva. Vďaka fungujúcej infraštruktúre dobrovoľníctva môže každý aktívne prispieť ku komunitnému rozvoju a má umožnený rovnaký prístup k dobrovoľníckym aktivitám (Brozmanová Gregorová et. al, 2012). Za kľúčové prvky infraštruktúry formálneho dobrovoľníctva na Slovensku je možné v súčasnosti považovať:

- strategické dokumenty a právnu úpravu dobrovoľníctva;
- finančnú podporu dobrovoľníckych centier a dobrovoľníckych organizácií;
- kľúčových aktérov a oblasti rozvoja dobrovoľníctva;
- významné aktivity smerujúce k rozvoju dobrovoľníctva;
- výskum o dobrovoľníctve.

Všetky kľúčové prvky infraštruktúry dobrovoľníctva na Slovensku prešli od roku 1989 významnými zmenami a rozvojom. Za najvýznamnejšie je možné v posledných rokoch považovať legislatívnu úpravu dobrovoľníctva, prijatie strategických a koncepcných dokumentov a ich postupná implementácia do praxe, ale aj rozvoj dobrovoľníckych centier a manažérskeho, organizovaného typu dobrovoľníctva v rôznych oblastiach. Výzvou však do budúcnosti zostáva uznanie skutočnosti, že dobrovoľníctvo aj keď je zadarmo, vyžaduje koordináciu a zodpovedajúce zdroje pre svoj rozvoj.

Strategické dokumenty a právna úprava dobrovoľníctva

Strategickým dokumentom v oblasti dobrovoľníctva na národnej úrovni je okrem Stratégie SR pre mládež Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti prijatá uznesením vlády Slovenskej republiky č. 68/2012 a Program podpory dobrovoľníctva a dobrovoľníckych centier z roku 2013. Dobrovoľníctvo nachádzame výnimočne aj v niektorých strategických dokumentoch regionálnych a miestnych samospráv. Napríklad Stratégia Prešovského samosprávneho kraja pre mládež na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025 uvádza medzi inými aj oblasť dobrovoľníctva. V Košickom samosprávnom kraji existuje samostatná Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji z roku 2015. Dobrovoľníctvo sa objavuje ako jedna z aktivít aj v Koncepcii rozvoja práce s mládežou trenčianskeho samosprávneho kraja do roku 2020. Významným koncepcným dokumentom, ktorý bol schválený v roku 2018 ministerkou školstva, vedy, výskumu a športu SR je Koncepcia výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu.

Všeobecná právna úprava dobrovoľníctva je zakotvená v Zákone o dobrovoľníctve č. 406/2011 Z. z. Fenomén mládežníckeho dobrovoľníctva je zachytený aj v Zákone o podpore práce s mládežou č. 282/2008 Z. z. Vymedzenie dobrovoľníctva a dobrovoľníckych činností sa nachádza aj v iných zákonoch (Zákon o službách zamestnanosti č. 5/2004 Z. z., Zákon o hmotnej núdzi č. 417/2013 Z. z.), kde je často nesprávne definované a interpretované. Jednotlivé legislatívne normy upravujúce dobrovoľníctvo si protirečia, resp. filozoficky aj prakticky sú nastavené protichodne so zákonom a nemali byť aplikovateľné. Táto nejednoznačnosť a protichodnosť má dopad na rozvoj dobrovoľníctva a kvalitný manažment dobrovoľníckych programov. Zákon č. 440/2015 Z. z. o športe v článku XIV novelizoval zákon o dobrovoľníctve s účinnosťou od 1. 1. 2016. Doplnil časť dotýkajúcu sa zmluvy o dobrovoľníctve a to tak, že použil tzv. inštitút straty času ako možnosť finančnej úhrady za stratu času „dobrovoľníka“ vykonávajúceho dobrovoľnícku činnosť v športe. Takto novela zásadným spôsobom narušila základný princíp dobrovoľníctva, ktoré sa vykonáva bez nároku na odmenu, slobodne a vo voľnom čase. Niekoľkoročná prax v aplikácii zákona a vyššie uvedené dôvody vedú k nutnosti novelizácie zákona o dobrovoľníctve. V roku 2019 bola preto v rámci Akčného plánu napĺňania Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti zriadená pracovná skupina riadená z pozície Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, ktorá sa venuje potrebám zmien právnej úpravy dobrovoľníctva.

Kľúčové otázky verejnej politiky

Program podpory dobrovoľníctva a dobrovoľníckych centier z roku 2013 uvádza ako prioritné tieto témy:

- dobrovoľníctvo ako súčasť celoživotného vzdelávania,
- podpora inkluzívneho dobrovoľníctva,
- jednotný záchranný systém postavený na spolupráci profesionálov a dobrovoľníkov,
- výskum dobrovoľníctva,
- infraštruktúra dobrovoľníctva,
- propagácia a osвета v oblasti dobrovoľníctva.

Od roku 2013 sa v tejto oblasti podarilo naplniť viacero cieľov, väčšia z nich však zostáva výzvou aj pre budúce obdobie. Ako vhodné sa javí prehodnotenie priorít na ďalšie obdobie a ich prípadná aktualizácia. Aktuálnou v tejto oblasti je aj právna úprava dobrovoľníctva a finančný mechanizmus podpory dlhodobých dobrovoľníckych programov, pričom na oboch úlohách sa aktuálne (od roku 2019) pracuje v pracovnej skupine pod vedením Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Finančná podpora dobrovoľníckych centier a organizácií

Kľúčovým partnerom finančnej podpory pre služby a programy v oblasti dobrovoľníctva je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktoré financuje túto oblasť cez programy pre mládež. Primárnym programom v tejto oblasti je program Služby mladým, ale sčasti aj program Priority a program Podpora. Dôležitým zdrojom podpory je aj program Erasmus+, osobitne časť kľúčovej aktivity 1 (KA1) – program Európskej dobrovoľníckej služby, ktorý od roku 2019 postupne nahrádza program Európsky zbor solidarity. Slovenské organizácie boli v minulých rokoch tiež koordinátormi piatich projektov v rámci programu Strategické partnerstvá, ktoré sa venovali téme dobrovoľníctva mládeže.

Významným nástrojom nepriamej verejnej podpory dobrovoľníckych programov organizácií je asignácia dvojpercentnej dane z príjmov fyzických a právnických osôb, ktorú upravuje zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. Od roku 2012 je pritom možné v prípade, že človek odpracoval v predchádzajúcom kalendárnom roku aspoň 40 hodín ako dobrovoľník/dobrovoľníčka, poukázať 3 percentá dane z príjmov.

Finančná podpora dobrovoľníctva zo strany regionálnych a lokálnych samospráv nie je takmer vôbec zabezpečená. Výnimku tvorí Košický samosprávny kraj a Hlavné mesto SR Bratislava a Nitra, ktoré poskytujú financie aj priamo dobrovoľníckym centráam.

Ďalšiu finančnú podporu na rozvoj dobrovoľníctva poskytujú nadácie: Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Orange, Nadácia Slovenskej sporiteľne, Nadačný fond Slovenských elektrární v Nadácii Pontis - Ukážte sa v dobrom svetle, Trenčianska nadácia, Nadácia Poštovej banky, Komunitná nadácia Zdravé mesto, Nadácia ZSE, Nitrianska komunitná nadácia, Karpatská nadácia, Nadácia Ekopolis, Centrum pre filantropiu – Grantový program Baunit pre aktívnych ľudí a iné.

Ostatné finančné zdroje dobrovoľníckych programov pochádzajú najmä od súkromných darcov a zo samofinancujúcich aktivít.

Pri hľadaní finančných prostriedkov na dobrovoľnícke programy je stále nutné darcov presvedčať o potrebe kvalitného manažmentu a o tom, že dobrovoľníctvo, hoci je vykonávané bez nároku na odmenu, má svoje náklady a je hodné určitej investície. Investovanie do dobrovoľníkov a dobrovoľníčok a nutnosť existencie plateného koordinátora/koordinátorky dobrovoľníkov a dobrovoľníčok či manažéra/manažérky programu sú stále prehladané potreby organizácií.

Kľúčoví aktéri a oblasti rozvoja dobrovoľníctva

Dobrovoľníctvo nie je priamo v kompetencii žiadneho orgánu verejnej správy. Nakoľko legislatíva dobrovoľníctva bola tvorená pod *Ministerstvom vnútra SR*, odborom verejnej správy, tento orgán je možné považovať za kľúčový spolu s *Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti*, ktorý má v kompetencii predovšetkým koncepčné otázky rozvoja dobrovoľníctva súvisiace s implementáciou Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku. Z ústredných orgánov štátnej správy je možné za kľúčového hráča považovať aj *Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR*, konkrétne odbor detí s mládeže, ktorý zastrešuje Stratégiu SR pre mládež a jej implementáciu a to primárne cez Iuventu – Slovenský inštitút mládeže. Iuventa je štátna inštitúcia, priamo riadená Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Predmetom jej činnosti je práca s mládežou mimo školy a rodiny a mládežnícka politika na Slovensku aj mimo neho. Cieľom aktivít je implementácia štátnej politiky voči deťom a mládeži (www.iuventa.sk).

V rámci podpory rozvoja infraštruktúry dobrovoľníctva kľúčovú rolu v sledovanom období zohrala *Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií*, ktorá združuje dobrovoľnícke centrá a organizácie pracujúce s dobrovoľníkmi na Slovensku. Hlavným cieľom Platformy je podporovať vytváranie priaznivého prostredia pre rozvoj dobrovoľníctva vo všetkých jeho podobách a oblastiach (www.dobrovolnickecentra.sk).

Advokačným aktivitám a rozvojovým aktivitám v oblasti mládeže vo všeobecnosti a teda aj v oblasti dobrovoľníctva sa venuje aj *Rada mládeže Slovenska*. Rada mládeže Slovenska zastupuje mládežnícke organizácie a tiež obhajuje záujmy mladých ľudí voči politikom, štátnej správe a verejnosti. Je nezávislá a nadstranícka. Podieľa sa na skvalitňovaní systému vzdelávania na Slovensku a vytváraní takého prostredia, ktoré umožňuje mládežníckym organizáciám efektívne a bez prekážok vykonávať ich činnosť. Presadzuje zapájanie mladých ľudí do tvorby politík, programov a opatrení vo všetkých relevantných kontextoch ich života, ale najmä v oblasti vzdelávania (www.mladez.sk).

Ďalším významným prvkom infraštruktúry dobrovoľníctva na Slovensku sú *dobrovoľnícke centrá*. Dobrovoľnícke centrá sú servisnými organizáciami. Centrá prepájajú dobrovoľníkov/dobrovoľníčky a organizácie, propagujú dobrovoľníctvo, poskytujú školenia, konzultácie a supervízie v oblasti manažmentu dobrovoľníkov, sieťujú dobrovoľnícke organizácie, rozvíjajú firemné dobrovoľníctvo, zviditeľňujú spoločenskú hodnotu dobrovoľníctva, budujú medzisektorové partnerstvá medzi dobrovoľníckymi organizáciami, samosprávou a firmami a realizujú výskumy v oblasti dobrovoľníctva – sledujú vývoj a trendy v tejto oblasti. Na Slovensku už vyše 15 rokov funguje Centrum dobrovoľníctva

v Banskej Bystrici, Nitrianske centrum dobrovoľníctva a Prešovské dobrovoľnícke centrum. V roku 2012 svoju činnosť obnovilo aj Bratislavské dobrovoľnícke centrum. Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií vďaka dotácii Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR podporila v roku 2015 vznik troch nových centier v regiónoch, kde dovtedy neexistovali (v Trnave, Žiline a v Trenčíne). Svoju činnosť obnovilo aj Dobrovoľnícke centrum Košického kraja. Dobrovoľnícke centrum v Trnave a Trenčíne sa však v ďalšom období nepodarilo dlhodobo udržať. Medzi primárnu cieľovú skupinu všetkých dobrovoľníckych centier patrí mládež. Z hľadiska rozvoja dobrovoľníctva ide pritom o kľúčových aktérov, ktorí:

- zvyšujú dostupnosť dobrovoľníckych príležitostí tým, že vedú databázy organizácií a dobrovoľníckych príležitostí, a tak vedia zorientovať záujemcov v aktuálnej ponuke dobrovoľníckych príležitostí;
- sieťujú organizácie v komunitách z rôznych sektorov a oblastí, čím sa podporujú vnútrosektorové aj medzisektorové partnerstvá;
- prispievajú k riešeniu v problémov komunite – spolupráca organizácií a zapojenie miestnych ľudí prispieva k efektívnejšiemu využívaniu ľudských, finančných, materiálnych a prírodných zdrojov v komunitách. Zároveň participácia obyvateľov na riešení komunitných problémov prispieva k zvýšeniu sociálnej súdržnosti a znižovaniu sociálnej exklúzie;
- zviditeľňujú hodnotu dobrovoľníctva pre spoločnosť aj jednotlivcov. Prispievajú k zmenám v myslení, v odhaľovaní stereotypov a mýtov o dobrovoľníctve a dobrovoľníkoch (Matulyová, 2012 in Brozmanová Gregorová et al. 2012).

Okrem regionálnych dobrovoľníckych centier sa začínajú objavovať aj snahy o založenie lokálnych dobrovoľníckych centier vychádzajúcich z potrieb aktívnych členov komunit. Príkladom je Bardejov, kde túto iniciatívu prevzalo Regionálne osvetové stredisko s ideou plniť funkcie dobrovoľníckeho centra v meste Bardejov a blízkom okolí.

Výchova k dobrovoľníctvu i dobrovoľníctvo samotné je súčasťou veľkých i menších *detských a mládežníckych dobrovoľníckych organizácií* na Slovensku, ktorých cieľová skupina sa vekom mení na dobrovoľníkov. Patria sem veľké organizácie ako Slovenský skauting, organizácie s kresťanským pozadím, ako DOMKA (Združenie saleziánskej mládeže), eRko (Hnutie kresťanských spoločenstiev detí) a ZKSM (Združenie kresťanských spoločenstiev mládeže), INEX alebo menšie organizácie, ktoré majú lokálne pôsobenie a venujú sa voľnočasovým aktivitám detí a mladých ľudí, ako napr.: Žabky na prameni, MO Plusko, DO Fénix, atď.

Medzi najväčšie organizácie, ktorých činnosť je postavená na dobrovoľníckom základe a ktorá sa venuje aj mládeži, patrí *Slovenský Červený Kríž*.

Medzi významné organizácie, ktoré na Slovensku pôsobia niekoľko desaťročí alebo storočí, patria „komunitne“ alebo tradične vyvinuté *svojpomocné kluby a organizácie*, medzi nimi napr. poľovnícke zväzy, kluby zamerané na rozvíjanie záujmu a svojpomoci alebo pomoci istej komunity ľudí, a potom organizácie, ktoré plnia úlohu ochrany obyvateľstva, ako sú napr. dobrovoľné hasičské zbory. V týchto skupinách alebo organizáciách tvoria časť dobrovoľníkov a dobrovoľníčok aj mladí ľudia.

Dlhodobú tradíciu na Slovensku majú *organizácie pôsobiace v oblasti športu* – športové kluby, zväzy, hnutia, centrá a pod. Aj keď nepatria medzi viditeľné dobrovoľnícke organizácie, v mnohých z nich je každoročne odpracovaných tisíce hodín na dobrovoľníckom základe a aktivitám v tejto oblasti sa výrazne venujú aj mladí ľudia.

Ďalšiu veľkú skupinu dobrovoľníckych organizácií so zapojením mládeže tvoria *environmentálne organizácie*. Niektoré z nich, najmä tie s medzinárodným aspektom, využívajú už skôr manažérsky prístup. Medzi najaktívnejšie v oblasti dobrovoľníctva patria Greenpeace Slovensko, OZ Tatry, SOS Birdlife a iné.

Na Slovensku sa v priebehu posledných rokov rozvíja i *manažérsky typ dobrovoľníctva v sociálnych a zdravotníckych zariadeniach a organizáciách*. Množstvo zariadení sociálnych služieb, detských domovov, organizácií poskytujúcich pomoc ľuďom s postihnutím, ľuďom bez domova, zdravotne znevýhodneným a iným cieľovým skupinám rozvíja dlhodobé dobrovoľnícke programy, v rámci ktorých intenzívne spolupracuje s mladými dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami.

Významné miesto na Slovensku má už niekoľko rokov *medzinárodné dobrovoľníctvo*. Formou Európskej dobrovoľníckej služby (v roku 2017 sa zmenil názov na Európsky zbor solidarity) ho sprostredkováva niekoľko desiatok akreditovaných organizácií, ale rovnako aktívne pôsobí niekoľko organizácií aj v rámci rozvojovej pomoci a rozvojového dobrovoľníctva.

V súvislosti s rozvojom moderných informačných technológií aj na Slovensku zaznamenávame rozvoj *virtuálneho dobrovoľníctva*. O tento typ dobrovoľníctva je záujem nielen zo strany organizácií, ale aj zo strany dobrovoľníkov a dobrovoľníčok (napr. správa web stránok, preklady, písanie projektov, poradenstvo, tvorba databáz a iné).

Osobitná pozornosť je na Slovensku venovaná *rozvoju dobrovoľníctva v rámci vysokých škôl* pripravujúcich sociálnych pracovníkov a pracovníčky a odborníkov a odborníčky iných pomáhajúcich profesií. Dobrovoľníctvo v tomto kontexte sleduje okrem prospechu pre prijímateľa aj vzdelávacie ciele súvisiace s prípravou budúcich pomáhajúcich profesionálov a profesionálok. Začína sa diskutovať o tzv. treťom poslaní univerzít, v rámci ktorého sa podpora angažovanosti študentov a študentiek stáva jednou z výziev pre vysoké školy.

Dobrovoľníctvo začína byť začleňované aj do prostredia *vysokých, stredných a základných škôl*. V tejto oblasti je možné v budúcnosti očakávať rozvoj aj v súvislosti so zavádzaním Konceptie výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu.

Medzinárodná spolupráca a trendy v iných krajinách ovplyvňujú aj rozvoj dobrovoľníctva na Slovensku. Čoraz väčšie úspechy zaznamenáva zapájanie firiem a ich zamestnancov do *firémneho dobrovoľníctva*. Tejto téme sa na Slovensku venuje viacero organizácií, najvýraznejšie Nadácia Pontis.

Zaujímavý je aj program expertného dobrovoľníctva organizácie LEAF. Ide o prepájanie profesionálov z firiem a zmysluplných iniciatív či neziskoviek, aby spoločne mohli prispievať k pozitívnej zmene v spoločnosti – dobrovoľník má možnosť rozvíjať svoje zručnosti v novom a inšpiratívnom prostredí a organizácia získava posilu navyše, ktorá jej pomôže efektívnejšie naplňať jej poslanie.

Od roku 2015 začal na Slovensku fungovať program *Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu (DofE)*. Ide o komplexný rozvojový program, ktorý dáva mladým ľuďom vo veku 14 až 24 rokov šancu rozvinúť svoje schopnosti a charakterové vlastnosti pre reálny život, naplniť svoj potenciál a pomôcť im uspieť v živote. V rámci programu je jednou z troch kľúčových oblastí, v ktorých si mladí ľudia zadávajú svoje ciele, dobrovoľníctvo. V roku 2019 sa do programu zapojilo na Slovensku viac ako 3000 mladých ľudí ako účastníkov a viac ako 750 učiteľov a pracovníkov s mládežou ako dobrovoľníkov, ktorí mladých v programe vedú.

Významné aktivity smerujúce k rozvoju dobrovoľníctva

S cieľom zvýšiť status dobrovoľníctva, ale i informovanosť o dobrovoľníctve vo všeobecnosti, sa na Slovensku realizovalo v minulom období viacero projektov na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni. Uvedené projekty a iniciatívy je možné považovať za najvýznamnejšie za sledované obdobie.

Za najvýznamnejšie aktivity zamerané na propagáciu dobrovoľníctva, môžeme považovať: *Dni dobrovoľníctva* (organizované organizáciou C.A.R.D.O.)¹, *Týždeň dobrovoľníctva*² (organizovaný Platformou dobrovoľníckych centier a organizácií a vybranými regionálnymi dobrovoľníckymi centrami) a projekt *72 hodín*³ (organizovaný Radou mládeže Slovenska), *Trh dobrovoľníctva*⁴ (organizovaný Bratislavským dobrovoľníckym centrom) a kampaň *Milujem svoj kraj v PO kraji* (organizovaná platformou Kresťania v meste a PSK). Novou kampaňou bola kampaň *Blbý pocit* zameraná na zapájanie mladých ľudí so znevýhodnením do dobrovoľníctva (realizovaná Platformou dobrovoľníckych centier a organizácií). Počas týchto kampaní sa mali ľudia možnosť zapojiť do dobrovoľníckych aktivít v organizáciách, zrealizovať vlastné projekty, ale tiež zúčastniť sa workshopov, diskusií, či dní otvorených dverí.

Organizácie tiež realizujú viacero aktivít zameraných na verejné uznanie dobrovoľníctva a ocenenie práce dobrovoľníkov a dobrovoľníčok. Rada mládeže Slovenska sa venuje aj oceňovaniu dobrovoľníckej práce v podobe ceny *MOST*, niektoré regionálne dobrovoľnícke centrá organizujú každoročné oceňovanie dobrovoľníkov a dobrovoľníčok *Srdce na dlani* www.srdcenadlani.sk. Celoslovenské oceňovanie dobrovoľníkov a dobrovoľníčok *Dobrovoľník roka* bez spolupráce s regiónmi realizuje organizácia C.A.R.D.O.

Vďaka aktivitám Platformy dobrovoľníckych centier a organizácií sa podarilo zaradiť pozíciu *koordinátora dobrovoľníkov do národnej sústavy povolani*.⁵

Od roku 2014 funguje tiež vďaka projektu Platformy dobrovoľníckych centier a organizácií online nástroj *D-zručnosti pre zamestnanie*⁶, prostredníctvom ktorého si ľudia môžu nechať uznať kompetencie získané prostredníctvom dobrovoľníckej činnosti. Do procesu je zapojený buď len koordinátor/koordinátorka dobrovoľníkov a dobrovoľníčok (môže vydať potvrdenie o vykonávaní dobrovoľníckej činnosti a zručností získaných prostredníctvom dobrovoľníctva) alebo aj Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorá ako vzdelávacia inštitúcia môže vydať Certifikát D-zručností pre zamestnanie

Ľudia majú možnosť získať informácie o dobrovoľníckych príležitostiach nielen v dobrovoľníckych centrách a konkrétnych organizáciách, ale na Slovensku funguje aj viacero online platforiem dobrovoľníckych príležitostí: www.centrumdobrovolnictva.sk (pre Banskobystrický kraj), www.dobrovolnictvoba.sk (pre Bratislavský kraj), www.dckk.sk (pre Košický kraj), www.ncdnitra.sk (pre Nitriansky kraj), www.dobrovolnictvopo.sk (pre Prešovský kraj), www.dctn.sk (pre Trenčiansky kraj), www.dobrovolnictvott.sk (pre Trnavský kraj), www.dobrovolnictvoza.sk (pre Žilinský kraj), www.dobrovolnictvo.sk (celoslovenské), <https://dobrovolnici.ludialudom.sk/> (celoslovenské), <https://kariera.zoznam.sk/pracovne-ponuky/dobrovolnictvo> (pracovný portál Kariéra má aj sekciu dobrovoľníctvo, ale iba pre Bratislavský kraj), <https://www.nadaciaorange.sk/sk/komunitny-rozvoj/krajsie-miesta> (je možné sa zaregistrovať a hľadať aj tu ľudí, ktorí chcú pomáhať, ale len v prípade, že má organizácia podporený projekt).

Možno konštatovať, že významným v tejto oblasti bol *Európsky rok dobrovoľníctva 2011*, počas ktorého sa konalo niekoľko akcií a iniciatív zameraných na zvýšenie povedomia verejnosti o problematike dobrovoľníctva.

---

¹ <http://dobrovolnictvo.sk/menu/1/8/dni-dobrovolnictva>

² <http://tyzgendobrovolnictva.sk/>

³ <http://72hodin.mladez.sk/>

⁴ <https://www.dobrovolnictvoba.sk/co-robime/trh-dobrovolnictva/>

⁵ https://www.sustavapovolani.sk/karta_zamestnania-496104-33

⁶ <http://www.dzrucnosti.dobrovolnickecentra.sk>

Vďaka podpore Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR boli v roku 2014 na Slovensku vytvorené *Štandardy kvality manažmentu dobrovoľníkov a dobrovoľníčok*

Kvalitu v dobrovoľníctve pomáha zvyšovať aj *vzdelávanie v oblasti manažmentu dobrovoľníctva*. V rámci akreditácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre špecializované činnosti v oblasti práce s mládežou malo v rokoch 2014 až 2017 platnú akreditáciu 7 vzdelávacích programov, ktoré sa priamo týkali rozvoja kompetencií v oblasti práce s dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami. Väčšina z nich (celkovo 6) sa v uvedenom období aj realizovala. V rámci systému ďalšieho vzdelávania má Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií akreditované dva kurzy týkajúce sa manažmentu dobrovoľníkov a dobrovoľníčok. Kurz manažmentu realizuje minimálne dvakrát ročne a od roku 2011 vyškolila viac ako 200 koordinátorov a koordinátoriek dobrovoľníckych programov. Akreditovaný kurz manažmentu má aj Dobrovoľnícke centrum Košického kraja.

V roku 2018 bola Ministerkou školstva, vedy, výskumu a športu SR schválená *Koncepcia výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu*, vďaka ktorej je možné očakávať výraznejší rozvoj dobrovoľníctva aj v prostredí škôl a školských zariadení.

Výskum o dobrovoľníctve

Výskum dobrovoľníctva na Slovensku možno identifikovať v troch kategóriách. Prvú kategóriu výskumov tvoria *výskumy o dobrovoľníctve v celej populácii*. Po roku 1989 sa na Slovensku realizovalo viacero reprezentatívnych výskumov, ktorých snahou bolo získať prehľad o miere zapájania sa občanov do dobrovoľníckych aktivít a vybraných otázkach súvisiacich s týmto fenoménom. Ide najmä o tieto výskumy:

- v roku 1993 výskum SAIA-SCTS a agentúry FOCUS (Bútora, Fialová, 1995);
- v roku 1995 výskum agentúry FOCUS (Bútorová, Bútora, 1996);
- v roku 1998 výskum agentúry FOCUS pre nadáciu S.P.A.C.E. (Woleková, 2002);
- v roku 2003 výskum IVO prostredníctvom agentúry FOCUS (Bútorová, 2004);
- v roku 2004 výskum agentúry FOCUS pre Nadáciu pre deti Slovenska (Záverečná správa z prieskumu pre Nadáciu pre deti Slovenska, 2004);
- v roku 2011 výskum dobrovoľníctva ako súčasť kampane k Európskemu roku dobrovoľníctva (Brozmanová Gregorová et al., 2012)
- v roku 2016 výskume IVO.

Porovnanie výsledkov jednotlivých výskumov a získanie komplexného obrazu o rôznych aspektoch dobrovoľníctva sťažuje skutočnosť, že vo výskumoch bola použitá rôzna metodológia.

Druhú kategóriu tvorí *výskum, ktorého predmetom je explicitne dobrovoľníctvo mládeže* alebo niektorá z jeho dimenzií. Situácia v tejto oblasti je podobná ako situácia v oblasti výskumu v celej populácii. V roku 2005 uskutočnil Ústav informácií a prognóz školstva (UIPŠ) výskum Dobrovoľníctvo a mládež vo vekovej kategórii 15 až 26 ročných respondentov a respondentiek a v roku 2006 výskum Dobrovoľnícka činnosť stredoškolskej mládeže medzi žiakmi a žiačkami stredných škôl. Metodologicky však tieto výskumy neboli dobre postavené, nakoľko za dobrovoľníctvo sa považovali aj aktivity v rámci domácnosti dobrovoľníkov a dobrovoľníčok. Osobitnú pozornosť dobrovoľníctvu mládeže v rokoch 2004 až 2006 venuje Národná správa o implementácii spoločných cieľov pre dobrovoľnícke aktivity mladých ľudí v Slovenskej republike vypracovaná Iuventou v roku 2006. Zistenia sú zhrnuté aj v publikácii Nadeždy Králikovej: *Ja nie som dobrovoľník! Ja to robím iba tak...* Bratislava: 2006. Otázkam prínosov dobrovoľníctva pre mladých ľudí sa venoval kvalitatívny výskum v rokoch 2015 a 2016 (Brozmanová Gregorová, Šavrnochová, Šolcová, 2016). Ostatný výskum o dobrovoľníctve mládeže bol realizovaný v roku 2017 (Brozmanová Gregorová, Šolcová, Siekelová, 2018).

Tretiu kategóriu výskumov, z ktorých je možné čerpať informácie o dobrovoľníctve, predstavujú výskumy, ktoré sa venujú iným oblastiam života mládeže alebo ich životného štýlu či participácie. Napríklad: Participácia mládeže na živote miest a obcí (Sobihardová, 2002); Participácia študentov na

samospráve stredných a vysokých škôl (Macháček, 2005); Prieskum názorov mladých ľudí pre potreby kampane Každý iný – všetci rovní (Gallová Kriglerová, 2006); Čo si myslia mladí. Ich voľný čas a aktívna účasť na živote spoločnosti (Gallo, Lenčo, 2009). Ďalšie výskumy je možné nájsť na stránke www.vyskummladeze.sk.

Doposiaľ na Slovensku neexistujú validné dáta o dobrovoľníctve ani o dobrovoľníctve mládeže. Štatistický úrad SR síce zbiera údaje o dobrovoľníkoch, ale len výberovo, to znamená že určí organizácie, ktoré majú okrem iných údajov zaslať aj údaje o dobrovoľníkoch. Takéto údaje nie sú reprezentatívne a skresľujú obraz o dobrovoľníctve. Na Slovensku neexistuje systematický výskum o dobrovoľníctve, z ktorého by bolo možné čerpať údaje aj o dobrovoľníctve.